

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudkyní Mgr. Janou Volkovou ve věci

žalobkyně: nezl. L. D.
zastoupená zákonnou zástupkyní I. D.

proti
žalovanému: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
se sídlem Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 8. 2023, sp. zn. SZ/MPSV-2023/103536-923, č. j. MPSV-2023/161482-923,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 8. 2023, sp. zn. SZ/MPSV-2023/103536-923, č. j. MPSV-2023/161482-923, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalobkyni **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.
- III. Žalovaný **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Ostravě (dále též „krajský soud“) brojila žalobkyně proti rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 8. 2023, sp. zn. SZ/MPSV-2023/103536-923, č. j. MPSV-2023/161482-923 (dále též „napadené rozhodnutí“), jímž žalovaný zamítl odvolání žalobkyně proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky – Krajské pobočky v Ostravě ze dne 6. 4. 2023, č. j. 4544/2023/FPR (dále též „rozhodnutí správního orgánu I. stupně“), a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil.
2. Správní orgán I. stupně shora uvedeným rozhodnutím přiznal žalobkyni na základě její žádosti ze dne 14. 12. 2022 příspěvek na péči ve výši 3300 Kč měsíčně od prosince 2022. Rozhodoval na základě posudku o zdravotním stavu Okresní správy sociálního zabezpečení Nový Jičín (dále jen „OSSZ“) ze dne 13. 3. 2023, podle kterého žalobkyně z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nezvládá 3 základní životní potřeby (komunikaci, péči o zdraví a osobní aktivity).

II. Napadené rozhodnutí

3. V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaný shrnul dosavadní postup ve věci. K životní potřebě orientace uvedl, že za neschopnost orientace se považuje např. stav, kdy osoba není schopna se smysly orientovat po bytě, v místě bydliště (dům, obydlí), na ulici a okolí, rozpoznávat jiné osoby nebo nedisponuje přiměřenými duševními kompetencemi., které by jí umožňovaly orientovat se v obvyklém prostředí a v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat. Samotná občasná ztráta orientace v čase, pokud není každodenní, neznamena neschopnost zvládat tuto základní životní potřebu. K neschopnosti orientace z důvodu „nedostatku duševních kompetencí“ vede také např. středně těžká, těžká a hluboká mentální retardace, dále středně těžká a těžká demence nebo jiná těžká psychotická postižení, která působí narušení duševních kompetencí s prokazatelnými dlouhodobými těžkými poruchami orientace. Dle nálezů praktické lékařky a sociálního šetření úřadu práce je posuzovaná orientována místem, osobou i časem, sluch v normě. Není nevidomost, těžká slabozrakost nebo hluchota či těžká nedoslýchavost. Není závažné psychotické postižení se sociální dezintegrací, závažný kognitivní deficit, intelekt normální.
4. K životní potřebě stravování žalovaný sdělil, že k jejímu nezvládnutí může dojít např. při anatomické nebo funkční ztrátě obou horních končetin s nemožností využít protézu k uchopení věcí, při ztrátě úchopové schopnosti obou rukou, při praktické a úplné nevidomosti obou očí a také při těžkých duševních poruchách, spojených se sociální dezintegrací, kdy jsou narušeny stravovací stereotypy. Dodal, že dle dokumentace je žalobkyně mobilní, bez postižení horních končetin, normální inteligence, není sociální dezintegrace.
5. Žalovaný uzavřel, že žalobkyně nezvládá tři základní potřeby, a to komunikaci, péči o zdraví a osobní aktivity. Pro nezvládnutí ostatních základních životních potřeb není funkční a zdravotní důvod a žalobkyně je zvládá přiměřeně svému věku a zdravotnímu stavu. Doplnil, že se ve věci žalobkyně nejedná o mimořádnou péči svým rozsahem, intenzitou a náročností, která podstatně přesahuje péči poskytovanou osobě téhož věku.

III. Žaloba

6. V žalobě žalobkyně namítala, že žalovaný nevycházel z kompletní dokumentace Okresní správy sociálního zabezpečení, zejména nevzal v potaz široké spektrum omezení soběstačnosti, která vyplývají z lékařské zprávy Mgr. F. ze dne 18. 4. 2023. Mgr. F. hodnotila, že se vzhledem k nástupu puberty problémy žalobkyně zhoršily, přešla na domácí vzdělávání. Již v roce 2022 byla žalobkyni doporučena psychiatrická péče.
7. Žalobkyně dále namítala, že nesouhlasí s posudkovým posouzením životní potřeby orientace a se závěrem, že u žalobkyně nebyla shledána sociální dezintegrace. Postižení žalobkyně je pervazivní, trvalé, proniká do všech oblastí; závěr posudkové komise, že žalobkyně zvládá životní potřebu orientace, není správný. Z psychologického vyšetření ze dne 7. 12. 2022 a ze dne 18. 4. 2023 vyplývá, že se žalobkyně ztrácí i ve známém prostředí, nedokáže odhadnout čas, zařadit určité místo do celku, kde se nachází, proto potřebuje doprovod.
8. Žalobkyně dále uplatnila námitky týkající se posouzení životní potřeby stravování. Závěr posudkové komise, že je žalobkyně schopna zvládat stravování jen za dohledu a připomínání není pravdivý. Podle psychologického vyšetření ze dne 7. 12. 2022 a 18. 4. 2023 se žalobkyně sama nenají, jelikož nerozezná pocit hladu a žízně, přetrvává výběrovost a stereotypie, nenají se při změně prostředí, nenakrájí si porce sama. Taktéž sociální pracovnice uvedla, že se žalobkyně sama nenají a nenapije. Posudková komise nevzala v úvahu závěry ze spisové dokumentace (zprávy Mgr. F., výpisu ze zdravotní karty, zprávy MUDr. G. J. V. ze dne 28. 6. 2023), že si žalobkyně nedokáže vybrat ani připravit jídlo, je proto nutné jí stravu připravit, naservírovat a dohlížet nad její konzumací.
9. Žalobkyně uzavřela, že nesouhlasí se závěry posudkové komise, podle které se u žalobkyně nejedná o takový typ péče, která by se dítěti v daném věku bez zdravotního postižení neposkytovala a že se nejedná o mimořádnou péči, která svým rozsahem, náročností a intenzitou přesahuje péči poskytovanou osobě téhož věku. Žalobkyně nezvládá pět životních potřeb, a to komunikaci, osobní aktivity, péči o zdraví, stravování a orientaci. Pokud žalovaný dospěl k jinému závěru, vydal rozhodnutí na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu. Žalobkyně proto navrhla, aby krajský soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

IV. Vyjádření žalovaného

10. Žalovaný ve vyjádření ze dne 31. 10. 2023 podrobně rekapituloval předchozí řízení a závěry napadeného rozhodnutí. K žalobním námitkám uvedl, že posudek PK MPSV zohlednil veškerou zdravotní dokumentaci týkající se žalobkyně, včetně lékařských zpráv Mgr. F. ze dne 7. 12. 2022 a 18. 4. 2023.
11. K námitce týkající se nesprávného posouzení životní potřeby orientace podrobně popsal, jaká kritéria se při řešení této životní potřeby zohledňují. K žalobkyni samotné sdělil, že není nevidomá, těžce slabozraká nebo hluchá či těžce nedoslýchavá. Dle zdravotní dokumentace visus pravého oka 4/4, levého oka 4/4, sluch v normě. Nemá závažné psychotické postižení se sociální dezintegrací, závažný kognitivní

deficit. Intelekt má normální, chování ritualizované, stereotypie, je orientovaná místem, časem i osobou. Dle sociálního šetření se v domácím prostředí orientuje.

12. Ke schopnosti zvládat základní životní potřebu stravování žalovaný sdělil, že žalobkyně je schopna si vybrat hotovou stravu v pevném i tekutém stavu a dát na talíř, nalít nápoj, posunout na místo konzumace, najíst se a napít se. je schopna rozdělit stravu na menší kousky a naservírovat ji. Dietu nedrží. Nebyly prokázány anatomické nebo funkční ztráty obou horních končetin, anatomické ztráty podstatných částí obou horních končetin s nemožností využít protézu k uchopení věcí, praktická nebo úplná nevidomost obou očí ani středně těžké duševní poruchy spojené se sociální dezintegrací, kdy jsou narušeny stravovací stereotypy. Vybíravost v jídle s ohledem na autismus není posudkově rozhodná. U žalobkyně se neposuzuje vaření ani příprava stravy z důvodu věku. U žalobkyně se jedná toliko o schopnost vlastní konzumace již připravených nápojů a stravy. U žalobkyně se nejedná o takový druh péče, který by se v daném věku dítěti bez zdravotního postižení neposkytoval vůbec. Nejedná se zde o mimořádnou péči, která by svým rozsahem, intenzitou a náročností podstatně přesahovala péči poskytovanou osobě téhož věku.
13. Z uvedených důvodů žalovaný navrhl, aby krajský soud žalobu v plném rozsahu zamítl.

V. Skutečnosti zjištěné ze správního spisu

14. Žalobkyně podala dne 14. 12. 2023 žádost o příspěvek na péči. V prvostupňovém řízení bylo provedeno sociální šetření v domácnosti žalobkyně dne 21. 12. 2022. K životní potřebě stravování je uvedeno, že žalobkyně říká, že necítí hlad, periodicitu stravování tak řídí její matka. Nedokáže nakombinovat vhodné potraviny, ptá se třeba matky, jestli si může k večeři dát jablko, pomeranč a kakao. Matka žalobkyně již vyselektovala potraviny, které žalobkyně jí. Některé potraviny se vzájemně nesmějí dotýkat, musí být rozloženy třeba do tří misek. Žalobkyně má pevně stanoveno časové rozdělení příjmu potravin. Pitný režim je přehnaný, matka musí příjem tekutin omezovat.
15. Následně správní orgán I. stupně usnesením ze dne 6. 1. 2023, č. j. 268/2023/FRP, přerušil řízení a požádal lékaře OSSZ o vypracování posudku. Z posudku lékaře OSSZ ze dne 13. 3. 2023 vyplynulo, že žalobkyně nezvládá tři základní životní potřeby, protože se považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I (lehká závislost). Na podkladu tohoto posudku vydal správní orgán I. stupně rozhodnutí, jímž žalobkyni přiznal příspěvek na péči ve výši 3300 Kč od prosince 2022. Proti rozhodnutí správního orgánu I. stupně se žalobkyně odvolala.
16. V odvolacím řízení nechal žalovaný vyhotovit posudek PK MPSV ze dne 14. 7. 2023, na jehož základě vydal žalovaný napadené rozhodnutí, jímž rozhodnutí správního orgánu I. stupně jako správné potvrdil a odvolání zamítl. PK MPSV došla k závěru, že žalobkyně není z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu schopna zvládat tři základní životní potřeby, a to komunikaci, péči o zdraví a osobní aktivity.
17. Součástí správního spisu je lékařská zpráva z psychologického vyšetření Mgr. H.F. ze dne 18. 4. 2023. Psycholožka ve zprávě mimo jiné uvedla, že žalobkyně dlouhodobě

vedena v ambulanci. Nástupem puberty dochází k prohlubování autistických potíží a tím také ke zhoršování reálného fungování. Dochází k většímu selhávání dítěte v každodenních situacích. Dívka i nadále potřebuje zajistit trvalou pomoc. Vysoké riziko dezorganizace. Dochází k postupnému zhoršování reálného fungování, postižení je pervazivní, trvalé, proniká do všech oblastí. Žalobkyně se samostatně neorientuje v prostoru, nedokáže si naplánovat den, činnosti, cestu. Ztrácí se i ve známém prostředí. Narušeno je také smyslové vnímání, porucha příjmu potravy na podkladě autismu, od mala potíže s jídlem. Dosud není schopna se sama najíst, nerozumí pocitu hladu, musí jít připomínáno, aby se najedla. Jí jen specifická jídla ve specifickém prostředí.

VI. Posouzení věci krajským soudem

18. Krajský soud předně posuzoval, zda byly splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že žaloba byla podána včas [§ 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)], osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s. ř. s.) a jedná se o žalobu přípustnou (zejména § 65, § 68 a § 70 s. ř. s.).
19. V souladu s § 75 odst. 1, 2 s. ř. s. přezkoumal krajský soud napadené rozhodnutí žalovaného v mezích žalobních bodů, včetně řízení předcházejícího jeho vydání, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Při zjišťování skutkového stavu soud vycházel ze správních spisů předložených žalovaným a prvostupňovým orgánem.
20. Krajský soud rozhodl ve věci v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. bez nařízení ústního jednání, neboť účastníci řízení s tímto postupem souhlasili a krajský soud nepovažoval ústní projednání věci za nezbytné.
21. Žaloba je důvodná.
22. Právní úprava poskytování příspěvku na péči je obsažena v zákoně o sociálních službách a prováděcí vyhlášce. Východiskem je přitom samotný pojem závislost (§ 8 zákona o sociálních službách), jehož význam je utvářen skrze konstrukci dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Ten potom § 3 písm. c) zákona o sociálních službách definuje jako zdravotní stav, který podle poznatků lékařské vědy trvá nebo má trvat déle než 1 rok, a který omezuje funkční schopnosti nutné pro zvládání základních životních potřeb.
23. Aktuální právní úprava rozlišuje pro účely poskytování příspěvku na péči čtyři stupně závislosti, přičemž kritériem pro hodnocení míry závislosti oprávněné osoby na pomoci jiné osoby, a tedy i pro zařazení do jednotlivých kategorií, je posuzování zvládání deseti základních životních potřeb vymezených v § 9 odst. 1 zákona o sociálních službách. Jedná se o následující potřeby: mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost. U osob do 18 let věku pak dle § 9 odst. 3 zákona o sociálních službách platí, že schopnost zvládat základní životní potřebu péče o domácnost se nehodnotí.
24. Podle § 1 odst. 4 prováděcí vyhlášky platí, že: „Za neschopnost zvládání základní životní potřeby se považuje stav, kdy porucha funkčních schopností dosahuje úrovně úplné poruchy nebo poruchy těžké, kdy i přes využívání zachovaných potenciálů a

kompetencí fyzické osoby a využívání běžně dostupných pomůcek, prostředků, předmětů denní potřeby nebo vybavení domácnosti, veřejných prostor nebo s využitím zdravotnického prostředku nelze zvládnout životní potřebu v přijatelném standardu. Za neschopnost zvládnutí základní životní potřeby se považuje rovněž stav, kdy režim nařízený odborným lékařem poskytujícím specializované zdravotnické služby neumožňuje provádění základní životní potřeby v přijatelném standardu. Přijatelným standardem se rozumí zvládnutí základní životní potřeby v kvalitě a způsobem, který je běžný a obvyklý, a který umožňuje, aby tato potřeba byla zvládnuta bez každodenní pomoci jiné osoby.“

25. Bližší vymezení životních potřeb rozhodných pro stanovení stupně závislosti na pomoci jiných osob lze nalézt v příloze č. 1 prováděcí vyhlášky. Podle § 2a citované vyhlášky přitom platí, že k tomu, aby bylo možno učinit závěr, že posuzovaná osoba je při zajištění některé z životních potřeb závislá na pomoci jiné osoby, postačí, pokud posuzovaná osoba nezvládá, byť jen jedinou z aktivit vyjmenovaných v příloze prováděcí vyhlášky.
26. Základní životní potřeba orientace je v příloze č. 1 písm. b) prováděcí vyhlášky vymezena tak, že za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna 1. *poznávat a rozeznávat zrakem a sluchem*, 2. *mít přiměřené duševní kompetence*, 3. *orientovat se osobou, časem a místem*, 4. *orientovat se v přirozeném sociálním prostředí*, 5. *orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat*. Za schopnost zvládat základní životní potřebu stravování se podle přílohy č. 1 písm. d) prováděcí vyhlášky považuje stav, kdy je osoba schopna 1. *vybrat si ke konzumaci hotový nápoj a potraviny*, 2. *nalít nápoj*, 3. *rozdělit stravu na menší kousky a naservírovat ji*, 4. *najíst se a napít*, 5. *dodržovat stanovený dietní režim*, 6. *konzumovat stravu v obvyklém denním režimu*, 7. *přemístit nápoj a stravu na místo konzumace*.
27. Správní řízení ve věci přiznání příspěvku na péči se pak vyznačuje tím, že rozhodující důkaz zde představuje odborný posudek zdravotního stavu a závislosti žadatele na pomoci jiné osoby. Povahou takového posudku, jakož i na něj kladenými požadavky, se přitom již opakovaně ve své rozhodovací činnosti zabýval Nejvyšší správní soud, který dovedl, že se jedná sice o tzv. povinný důkaz, nicméně nikoliv o závazné stanovisko či závazný podklad rozhodnutí. Posudek podléhá hodnocení správního orgánu, jeho správnost není nikterak presumována. Ačkoliv odborné lékařské závěry posudku nepodléhají hodnocení správních orgánů, neboť k tomu nemají správní orgány odborné medicínské znalosti, nezbavuje je to povinnosti hodnotit provedené důkazy ve správním řízení, a tudíž i správnost posudku z hlediska jeho úplnosti a přesvědčivosti (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 3. 2010, č. j. 6 Ads 143/2009-50, či rozsudek téhož soudu ze dne 22. 10. 2009, č. j. 3 Ads 48/2009-104; rozhodnutí jsou dostupná na www.nssoud.cz).
28. Současně podle konstantně zastávaného názoru Nejvyššího správního soudu musí posouzení stupně závislosti osoby pro účely rozhodování o příspěvku na péči v řízení v I. stupni i v řízení odvolacím vycházet z hodnocení všech podkladů uvedených v § 25 odst. 3 zákona o sociálních službách (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2014, č. j. 3 Ads 63/2013-46).

29. Posudek ve věci příspěvku na péči musí být úplný, jednoznačný a přesvědčivý. Posudkový lékař se musí vypořádat se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaná osoba namítá, a vyjádřit se k její schopnosti zvládat aktivity vyjmenované u jednotlivých životních potřeb v příloze č. 1 prováděcí vyhlášky a své úvahy opřít o dostatečně zjištěný skutkový stav. Posudek je rozhodujícím důkazem v řízení o přiznání příspěvku na péči, pokud nevzbuzuje pochyby o své celistvosti a přesvědčivosti a neexistují jiné důkazy, které jeho správnost zpochybňují (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 4. 2014, č. j. 3 Ads 77/2013 - 22, ze dne 30. 7. 2015, č. j. 9 Ads 35/2015 - 44, ze dne 29. 9. 2015, č. j. 4 Ads 167/2015 - 7, ze dne 29. 8. 2016, č. j. 4 Ads 100/2016 - 25). Posudkový závěr musí být náležitě zdůvodněn, aby byl přesvědčivý a srozumitelný i pro správní soud, který nemá, a ani nemůže mít, odborné lékařské znalosti. Soud ověřuje, zda posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí je úplný a přesvědčivý ve výše uvedeném smyslu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 10. 2017, č. j. 8 Ads 136/2017 - 35).
30. V posuzované věci brojila žalobkyně proti napadenému rozhodnutí z důvodu věcné nesprávnosti posouzení odborné otázky stupně závislosti žalobkyně na péči či dohledu jiné fyzické osoby. Při hodnocení zvládání základních životních potřeb žalovaný v napadeném rozhodnutí vycházel zejména z posudku PK MPSV ze dne 14. 7. 2023.
31. Základními životními potřebami, jejichž zvládnutí je mezi žalobkyní a žalovaným v nynějším soudním řízení sporné, jsou orientace a stravování.

a) k základní životní potřebě orientace

32. Základní životní potřeba orientace je v příloze č. 1 písm. b) prováděcí vyhlášky vymezena tak, že za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna 1. *poznávat a rozeznávat zrakem a sluchem*, 2. *mít přiměřené duševní kompetence*, 3. *orientovat se osobou, časem a místem*, 4. *orientovat se v přirozeném sociálním prostředí*, 5. *orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat*.
33. Za schopnost zvládat základní životní potřebu orientace se považuje stav, kdy osoba je schopna poznávat a rozeznávat zrakem a sluchem, mít přiměřené duševní kompetence, orientovat se osobou, časem a místem, orientovat se v přirozeném sociálním prostředí, orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat. Schopností orientace je třeba rozumět orientaci v situacích pomocí smyslů – zraku a sluchu – s dostatečnou duševní kompetencí reakce na nastalé situace (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 4. 2015, č. j. 3 Ads 69/2014 - 50). Při vyhodnocování potřeby orientace je nutné hodnotit mj. schopnost orientovat se v přirozeném sociálním prostředí a schopnost orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat. Jak plyne z § 3 písm. d) zákona o sociálních službách, přirozeným sociálním prostředím se rozumí rodina a sociální vazby k osobám blízkým, domácnost osoby a sociální vazby k dalším osobám, se kterými sdílí domácnost, a místa, kde osoba realizuje běžné sociální aktivity (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2019, č. j. 8 Ads 271/2018-34).

34. Posudková komise MPSV k životní potřebě orientace sdělila, že „orientace se posudkově hodnotí jen ve známém – domácím, či přesněji „sociálně známém prostředí“, kde se dotyčná posuzovaná osoba pohybuje. *Není nevidomost, těžká slabozrakost nebo hluchota či těžká nedoslýchavost. Není závažné psychotické postižení se sociální dezintegrací, závažný kognitivní deficit. Dle náletu praktické lékařky MUDr. Ž. ze dne 1. 2. 2023 intelekt normální, stereotypie, ritualizované chování, komunikace přiměřená, orientovaná místem, osobou i časem. VOD 4/4, VOS 4/4, sluch v normě. Horní končetiny a dolní končetiny fyziologický nález. Stoj a chůze samostatná. Dle soc. šetření se v domácím prostředí orientuje. Posudková komise proto dospěla k závěru, že žalobkyně životní potřebu orientace zvládá, proto ji při svém hodnocení nezohlednila.*
35. Z posudku PK MPSV vyplývá, že posudková komise vycházela mimo jiné z lékařské zprávy z psychologického vyšetření ze dne 18. 4. 2023 Mgr. H.F. Posudková komise však do posudku zahrnula pouze část závěrů uvedených Mgr. F., zcela vynechala její posouzení týkající se orientace žalobkyně. Mgr. F. mimo jiné uvedla, že „žalobkyně má výrazné exekutivní potíže, samostatně se neorientuje v prostoru, nedokáže si naplánovat den, činnosti, cestu. Ztrácí se i ve známém prostředí... Vzhledem k výše uvedeným obtížím je dívka závislá na péči druhé osoby, potřebuje doprovod a dohled při každodenních činnostech a situacích (orientace...)“. PK MPSV tyto závěry nijak ve svém posudku nezohlednila. Nevysvětlila, proč se přiklonila k závěrům praktické lékařky MUDr. Ž. ze dne 1. 2. 2023, podle kterých je žalobkyně orientovaná místem, osobou a časem, a k závěrům sociálního šetření, že se v domácím prostředí orientuje.
36. Z posudku je patrné, že komise při hodnocení zvládání základní životní potřeby orientace vycházela z podkladů, jež byly ve vzájemném rozporu, neboť hodnotily schopnost orientace rozdílně. S ohledem na konstantní judikaturu Nejvyššího správního soudu (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2014, č. j. 3 Ads 50/2013 - 32, rozsudek ze dne 27. 6. 2014, č. j. 4 Ads 68/2014 - 37, či rozsudek ze dne 28. 4. 2017, č. j. 5 Ads 80/2016 - 22) je v případě existence rozporů v podkladech posudku povinností PK MPSV, aby se v rámci posudkového hodnocení s těmito rozpory jednoznačně a přezkoumatelným způsobem vypořádala, jakož i dostatečně zdůvodnila přijatý posudkový závěr. V opačném případě jsou komisi přijaté posudkové závěry zatíženy nepřesvědčivostí a neúplností odůvodnění.
37. Krajský soud závěry komise pečlivě přezkoumal a konstatuje, že z posudku není seznatelné, jakým způsobem se PK MPSV při hodnocení zdravotního stavu žalobkyně, vypořádala s jednotlivými rozpornými podklady. V tomto ohledu posudek neobsahuje žádné, byť elementární, úvahy vysvětlující či odstraňující rozpory v podkladech posudku. Na posudek v rozsahu zvládání aktivity orientace *nelze* pohlížet jako na přesvědčivě zdůvodněný. Přitom platí, že postaví-li PK MPSV své hodnocení na rozporných základech, aniž by rozpory odstranila či vysvětlila, je povinností žalovaného žádat doplnění posudku (srov. k tomu rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2013, č. j. 6 Ads 17/2013-25). K tomu v posuzované věci nedošlo. Jelikož tak žalovaný o doplnění posudkových závěrů nepožádal, zatížil napadené rozhodnutí vadou. Postup žalovaného byl nejen v rozporu s citovanou judikaturou, neboť zjištěné nejasnosti týkající se orientace neodstranil.

38. Nelze odhlédnout ani od toho, že posudková komise přijala svůj závěr, aniž by žalobkyni osobně vyšetřila. Dle ustálené judikatury platí, že ač je osobní vyšetření posuzovaného spíše pravidlem, není na něm nutné trvat vždy a bezpodmínečně (rozsudek ze dne 14. 9. 2011, č. j. 4 Ads 82/2011 – 44). Pokud však existují rozpory mezi jednotlivým podklady, z nichž posudková komise vycházela, aniž by bylo možné tyto rozpory odstranit nebo vysvětlit, je osobní vyšetření posuzovaného na místě (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 5. 2015, č. j. 3 Ads 214/2014 – 25). Jelikož tedy posudková komise vycházela při svém hodnocení z rozporných podkladů, tyto rozpory ve svém posouzení nevysvětlila, ani žalobkyni osobně nevyšetřila, posudek o zdravotním stavu, který je zásadním podkladem rozhodnutí, nelze hodnotit ve vztahu k základní potřebě orientace jako přesvědčivý.
39. Pro úplnost je třeba dodat, že hodnocení PK MPSV je velmi kusé, zaměřené převážně na posouzení fyzických překážek orientace žalobkyně. V posuzované věci se však nejedná o osobu s fyzickým postižením, ale s postižením psychickým, které má značná specifika. Jak je všeobecně známo, osoby autistického spektra mohou mít intelektuální schopnosti v normě, dokonce i nadprůměrné, přesto nejsou schopny zvládat každodenní činnosti. Za situace, kdy klinický psycholog, u nějž byla žalobkyně vyšetřena opakovaně, zhodnotí, že není žalobkyně schopna orientace v domácím prostředí, nemůže bez jakéhokoli odůvodnění převážít odborný názor praktického lékaře či osoby provádějící místní šetření. V doplnění posudku je tak třeba se zabývat podrobně všemi pěti kritérii stanovenými v příloze č. 1 písm. b) prováděcí vyhlášky a přezkoumatelným způsobem vysvětlit, zda tato kritéria žalobkyně splňuje či nikoli.
40. Lze uzavřít, že jelikož žalovaný při hodnocení základní životní potřeby orientace vycházel z nepřesvědčivého posudku PK MPSV ze dne 14. 7. 2023, nesplňují jeho závěry kritéria zásady materiální pravdy (§ 3 správního řádu) a skutkový stav v tomto ohledu nebyl zjištěn dostatečně.

b) k základní životní potřebě stravování

41. Následně zdejší soud přezkoumal námitku žalobkyně týkající se nesprávného posouzení základní životní potřeby stravování. Za schopnost zvládat základní životní potřebu stravování se považuje stav, kdy osoba je schopna vybrat si ke konzumaci hotový nápoj a potraviny, nalít nápoj, rozdělit stravu na menší kousky a naservírovat ji, najíst se a napít, dodržovat stanovený dietní režim, konzumovat stravu v obvyklém denním režimu, přemístit nápoj a stravu na místo konzumace.
42. K životní potřebě stravování PK MPSV uvedla, že dle sociálního šetření se žalobkyně ptá matky, zda si může k večeři dát jablko, pomeranč a kakao. Pitný režim je přehnaný, matka musí množství přijímané tekutiny omezovat. Zde nastalo mírné zlepšení, dané nelze zohlednit jako nezvládání životní potřeby stravování. Žalobkyně je stále posuzována jako dítě, kdy velkou míru odpovědnosti mají pečující osoby (rodiče). Dohled a usměrnění při sebeobslužných činnostech nepředstavuje každodenní nezvládání základní životní potřeby. K neschopnosti zvládání základní životní potřeby stravování dochází např. při anatomické či funkční ztrátě obou horních končetin nebo anatomicky podstatných částí obou horních

- končetin s nemožností použít protézu k uchopení věci, při ztrátě úchopové schopnosti obou rukou, při praktické či úplné nevidomosti obou očí a též při těžkých duševních poruchách spojených se sociální dezintegrací, kde jsou narušeny stravovací stereotypy. Dle dokumentace je posuzovaná osoba mobilní, bez postižení horních končetin, normální inteligence, není sociální dezintegrace. Tyto závěry zopakoval i žalovaný v napadeném rozhodnutí.
43. Krajský soud zjistil, že stravováním žalobkyně se zabývala Mgr. F. v lékařské zprávě ze dne 18. 4. 2023. Uvedla, že je u žalobkyně narušeno smyslové vnímání, porucha příjmu potravy na podkladě autismu, od mala potíže s jídlem. Dosud není schopna se sama najíst, nerozumí pocitu hladu, musí jít připomínáno, aby se najedla. Jí jen specifická jídla ve specifickém prostředí. Ke stravování se vyjádřila Mgr. F. i v lékařské zprávě ze dne 7. 12. 2022. Uvedla mimo jiné, že žalobkyně má problém si nakrájet jídlo.
44. Uvedené skutečnosti ze zpráv Mgr. F. jak posudková komise, tak žalovaný nijak nezohlednili. Nevysvětlili, proč zjištění Mgr. F. nehraje žádný vliv a jak dospěli k odlišným závěrům. Podrobný popis toho, že nemá žalobkyně fyzické překážky pro stravování, není dostatečný, jelikož žalobkyně trpí specifickým psychickým postižením, nikoli postižením fyzickým. Taktéž, jak bylo shora uvedeno, není odkaz na inteligenci v normě případný, jelikož neschopnost vykonávat každodenní činnosti u poruch autistického spektra nemusí mít provázanost na snížený intelekt.
45. U žalobkyně může z povahy postižení docházet k selhání při zcela základních činnostech, bylo tedy nasnadě, aby se posudková komise podrobně zabývala kritérii stanovenými příloze č. 1 písm. d) prováděcí vyhlášky. Z posudku PK MPSV ani z napadeného rozhodnutí nelze zjistit, jak žalovaná dospěla k závěru, že žalobkyně navzdory svému psychickému postižení je schopna 1. vybrat si ke konzumaci hotový nápoj a potraviny, 2. nalít nápoj, 3. rozdělit stravu na menší kousky a naservírovat ji, 4. najíst se a napít, 5. dodržovat stanovený dietní režim, 6. konzumovat stravu v obvyklém denním režimu, 7. přemístit nápoj a stravu na místo konzumace. Z lékařských zpráv, které PK MPSV zohlednila ve svém posudku, tyto závěry jasně nevyplynou. Mgr. F. uvedla, že má žalobkyně poruchu příjmu potravy na podkladě autismu, že si sama jídlo nenakrájí. Závěry v podkladech posudku se tak liší oproti závěrům PK MPSV, aniž by bylo možné zjistit, jaké argumenty v neprospěch žalobkyně převážily.
46. Stejně jako u zvládání životní potřeby orientace není krajskému soudu jasné, jakým způsobem se PK MPSV vypořádala s rozpornými podklady. Bylo tedy úkolem žalovaného, aby na základě doplňujícího posudku dospěl k jednoznačnému a odůvodněnému závěru, proč je, přes odlišný závěr Mgr. F., žalobkyně schopná zvládat životní potřebu stravování. Pokud tak žalovaný neučinil, nevycházel z posudku PK MPSV, který by byl při posouzení životní potřeby stravování přesvědčivý. Z posudku není seznatelné, jakým způsobem se PK MPSV při hodnocení zdravotního stavu žalobkyně, konkrétně stravování, vypořádala s jednotlivými rozpornými podklady. V tomto ohledu posudek neobsahuje žádné, byť elementární, úvahy vysvětlující či odstraňující rozpory v podkladech posudku. Na posudek v rozsahu zvládání aktivity stravování nelze pohlížet jako na přesvědčivě zdůvodněný.

47. Krajský soud doplňuje, že argumentace PK MPSV tím, že žalobkyně je stále posuzována jako dítě, kdy velkou míru odpovědnosti mají pečující osoby (rodiče), taktéž není, co se týče žalobkyně, přiléhavá. Žalobkyně se narodila v roce 2009, je jí tedy již 14 let. U takto starého dítěte se již nepředpokládá celodenní péče o jeho stravování, kontrola množství přijatých tekutin apod. Argumentace žalovaného by byla pochopitelná u malých dětí, kde se významná asistence rodiče při každodenních činnostech očekává a dítě ji vyžaduje, nikoli u dítěte, které by vzhledem k věku dané činnosti již mělo převážně samostatně zvládat. I s touto otázkou je potřeba se v rámci posuzování zdravotního stavu žalobkyně vypořádat.

VII. Závěr a náhrada nákladů řízení

48. Ze všech shora uvedených důvodů rozhodl krajský soud o žalobě tak, že napadené rozhodnutí zrušil pro vady řízení podle § 76 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení (výrok I.).
49. V dalším řízení je v první řadě zapotřebí důsledně doplnit posudek PK MPSV v tom směru, aby z něj jednoznačně vyplynulo, jakým způsobem se PK MPSV při hodnocení základní životní potřeby orientace a stravování vypořádala s rozpornými podklady. Současné musí být z doplněného posudku zcela zřejmé, z jakých konkrétních důvodů žalobce – ve světle posudkových kritérií (§ 1, § 2 a § 2a prováděcí vyhlášky) – základní životní potřebu orientace a stravování zvládá či nezvládá, pokud ze zprávy Mgr. F. plyne, se v prostoru neorientuje a má poruchu příjmu potravy na podkladě autismu a jídlo si sama nenakrájí.
50. O nákladech řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl na věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. V dané věci měla plný úspěch ve věci žalobkyně, proto má právo na náhradu nákladů řízení. Žalobkyně výši vzniklých nákladů nevyčíslila, resp. ani úhradu nákladů vůči ve věci neúspěšnému žalovanému nepožadovala. Ani ze spisu není zřejmé, že by žalobkyně nějaké náklady se soudním řízením vynaložila (věc je osvobozena od soudního poplatku a žalobkyně nebyla zastoupena). Soud tedy ve vztahu k žalobkyni rozhodl o náhradě nákladů řízení tak, že se žalobkyni náhrada nákladů řízení nepřiznává (výrok II.). Žalovaný jako orgán pomoci v hmotné nouzi nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok III.).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení k Nejvyššímu správnímu soudu. Kasační stížnost se podává přímo u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Ostravě dne 31. ledna 2024

Mgr. Jana Volková
samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.